

Verum ubinam exstat jus illud divinum, quo tota conclusio nititur? Nusquam quidem certe. Neque enim in Sacra Scriptura, neque in Traditione quidquam est, quo jus illud divinum probari possit. Sunt quidem in sacris litteris aliqua ejus rei exempla, sed nullum praecipuum, nulla lex, praescriptum nullum, unde ejus juris comprobandi argumentum vel probabile duci queat.

Praeterea si jus illud divinum existisset, initio saltem Ecclesiae, ab Apostolis Virisque Apostolicis semper et ubique servatum esset. At nusquam legimus Petrum et Paulum, et reliquos Apostolos in constituendis Episcopis populum adhibuisse. In Ecclesia Alexandrina, a Marco usque ad Heraclam et Dionysium Episcopos, sacrae electiones a Clero factae sunt, sine ullo suffragio et consortio plebis; quod scripsit S. Hieronymus ep. 446 ad Evagrium: « Nam et Alexandriae, » inquit, « a Marco Evangelista usque ad Heraclam et Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum a se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant. » Sic etiam ex Historia Ecclesiastica liquet in aliquibus Ecclesiis interdum christianam plebem ad sacras electiones receptam, interdum quoque rejectam fuisse. Igitur munus ferendi suffragii vel testimonii, quod aliquando totius populi proprium fuit, divino jure ad eundem populum non pertinebat: idque duabus distinctis propositionibus egregie demonstrat Natalis Alexander Hist. eccl. saec. I dissert. 8. Sola proinde concessione et indulgentia Ecclesiae, suffragium et testimonium populi adhibitum est, tum ut optimi quique et vulgo probati Antistites eligerentur, quo spectat illud Cypriani epist 63: « Episcopus eligatur, plebe praecente, quae singulorum virtutum plenissime novit, et uniuscumque actum de ejus conversatione perspexit; » tum etiam ne invito populo daretur

Episcopus: « Nulla ratio sinit, ut inter Episcopos habeantur, qui nec a Clericis sunt electi, nec a plebibus sunt expetiti, » ut ait S. Leo Magnus epist. 167 ad Rusticum cap. 1.

At vero sive ex can. 2 Concilii Nicaeni II, et can. 22 Concilii Constantinopolitani IV, quibus laici homines ab electoribus excludebantur, sive ex can. 33 dist. 63, quo sancitum est, ut Canonicis sine populi testimonio ac suffragio Episcopi eligerentur, sive denique ex consuetudine (unicuique enim harum trium sententiarum sui patroni existiterunt), factum est, ut populus ab Episcoporum electionibus prorsus amoveretur, citius quidem in Graeca, quam in Latina Ecclesia; et apud Graecos jus omne eligendi sine ullo populi testimonio aut suffragio in Episcopis permanxit: apud Latinos vero ad Canonicos vacantis Ecclesiae Cathedralis delatum est. Quod jus obtinebat, cum Decretales Gregorii IX prodierunt.

Nam etsi jure divino ex Christi institutione fixum et immutabile sit, neminem fore legitimum Ecclesiae Ministrum, « qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinatus, nec missus fuerit, » quae est definitio Concilii Trident. sess. 23 can. 7, quod tamen ad formam electionum attinet, Christus eam rem arbitrio Ecclesiae reliquit; quod ex varia Episcoporum eligendorum ratione manifestum est. Quia vero Romani Pontifices, ut lib. II § 28 demonstratum est, potestatem creandorum Episcoporum divinitus acceperunt, idcirco, sine eorum consensu et auctoritate Episcopum constituere fas est nemini; ipsi leges dederunt, ex quarum praescripto electiones fieri deberent, ortas de iisdem controversias dijudicarunt, et rejectis iis qui non legitime electi, aut minus idonei erant, alios suo lubitu Episcopos constituerunt, atque etiam potestatem aliis datam, cum visum est id satius esse, ad se revocarunt. »

De electione Summorum Pontificum aliquid proferendum est. S. Gregorius lib. 5 epist. 20: « Cunctis, » inquit, « Evangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto et omnium Apostolorum Petro Principi totius Ecclesiae cura commissa est. Ipsi quippe dicitur: PETRE AMAS ME? PASCE OVES MEAS. » Reliqui vero Pontifices, S. Petri Successores, per electionem creati sunt; sed varia fuit eligendi Pontificis ratio pro varia temporum vicissitudine. Quatuor itaque tempora distinguenda sunt:

1º A Lino, qui, ut ait Eusebius Hist. eccl. 1. 3 cap. 2, « post Petri martyrium primus Ecclesiae Romanae Episcopatum suscepit, ad Simplicium usque, qui anno 467 Pontifex renuntiatus est. Tam longo temporis spatio Romani Pontifices, praesente ac testimonium dicente populo, tum Cleri suffragio, tum Episcoporum judicio electi fuerunt. Vacante autem Sede, Romanus Clerus in gravioribus totius Ecclesiae negotiis consulebatur, ejusque judicia remotiores etiam Ecclesiae magni faciebant, quod praesertim ex S. Cypriani literis manifestum est.

2º A Simplicio ad Zachariam, hoc est ab anno 467 ad annum 741. Jam ab anno 476 Odoacer Rex Herulorum, devicto Augustulo, Italia potitus erat. Mortuo autem Simplicio sanctivit, ne novus Pontifex se inconsulto eligeretur. Quae res antea inaudita ut aliqua religionis specie contegeretur, Basilius Praefectus Praetorio ipsius Odoacris Vicarius dixisse fertur: « Admonitione beatissimi viri Papae nostri Simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum et venerabilis Ecclesiae detrimentum, si eam de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cuiuslibet celebraretur electio. » Quare Baronius ad annum

483 § 11: « Vides, » inquit, « quibus artibus saeculares potestates immiscere se conatae sint in electione Romani Pontificis. Potuit forte rogasse eum Simplicius Papa, ut ad comprimendas turbas dissidiaque vitanda praesto esset futurae electioni Successoris Pontificis, non autem ut absque ejus consultatione electio haud fieret. » Verum Pontifices Simplicii Successores Odoacris legem contempserunt. Nam Symmachus P., in Conciliis Romae habitis an. 500 et 502, tum eam legem abrogavit, tum etiam statuit, ut ille Pontifex haberetur, qui consentientibus totius ecclesiastici Ordinis suffragiis creatus esset, aut si studia in partem diversam animos inclinarent, « vinceret sententia plurimorum; » quod decretum exstat apud Labbeum tom. 4 Conciliorum, et apud Gratianum cap. SI TRANSITUS PAPAE dist. 79.

At vero Odoacer regno ac vita a Theodorico Gothorum Rege privatus est. Quo facto Theodosius non solum confirmandi, sed etiam eligendi Romani Pontificis jus sibi usurpavit. Huic rei cum Clerus Senatusque Romanus primum obstitisset, deinde evitandi novi schismatis gratia assensus est, eaque lege res composita, ut in posterum more pristino Clerus eligeret Romanum Pontificem, quem Rex assensu suo confirmaret. Victis denique pulsisque Italia Gothis, cum Justinianus Roma potiretur, jus confirmandae electionis Romani Pontificis sibi arrogavit, quod jus Successores mordicus tenuerunt; quin imo, teste Anastasio in vita Agathonis, pro electionis confirmatione certam pecuniae summam exigebant. At Constantinus Pogonatus Imp. pristinam Ecclesiae libertatem restituit, voluitque ut Pontifex canonice electus sine ulla foedissimi tributi solutione, et sine ullo Imperatoris aut Exarchae consensu statim ordinaretur. « Verum, » ut ait Papebrochius in Conatu chronologico-historico

pag. 199 num. 3, « *hujus privilegii usu frustrata videtur fuisse Romana Ecclesia, quamdiu sub graecis Imperatoribus fuit: nam usque ad regnum Longobardorum in Italia, et Zachariam Papam quarto post praedecessoris obitum die ordinatum, nemo fuit, cuius ordinationem non praecesserit sex hebdomadarum ut minimum inter pontificium, plerumque autem mensium duorum et amplius; ut videatur Justinianus junior patri succedens nullam habere voluisse talis privilegii rationem, sed inhaesisse ei, quod idem Constantinus pater suus sub Leone dederat, ut relevaretur quantitas, quae solita erat dari pro ordinatione Pontificia facienda.* » Eadem sententia est Cardinalis Baronii ad annum 686, num. 3. Sed Cajetanus Cenni, in notis chronologicis ad Anastasium in vita Canonis, et Mansius, in notis ad Baronium, putant ab Imperatore Justiniano II Pogonati Imperatoris legem abrogatam non fuisse, ideo quod ejus abrogationis nullum perspicuum documentum, nec indicium quidem ullum afferatur.

3º. *A Zacharia ad Nicolaum II*, hoc est ab anno 741 ad annum 1058. Zacharias itaque anno 741 Pontifex inauguratus est. Qui putant libertatem electionum, quam Pogonatus Imperator concesserat, a Justiniano II ademptam non fuisse, ii quoque censem, Joanni V, qui anno 685 primus post legem Pogonati electus Pontifex exstitit, omnium itidem primo contingisse, ut nec exspectata, nec petita, Imperatoris confirmatione Pontificatum iniret. Qui vero de Imperatore Justiniani II non bene existimant, ii omnino contendunt Zachariam fuisse primum, qui sine ulla Imperatorum confirmatione totius Ecclesiae administrationem suscepit. Id vero apud omnes certum est, tum Zachariam, tum reliquos ex eo tempore Pontifices sese ab injusta obtaindæ confirmationis servitute vindicasse.

Hoc loco illud unum monemus, omnem fidem merito denegari duobus canonibus, qui sunt apud Gratianum, nimurum canonii HADRIANUS 22 dist. 63, qui profertur his verbis: « Hadrianus autem Papa cum universa Synodo tradiderunt Carolo (Magno) jus et potestatem eligendi Pontificem, et ordinandi Apostolicam Sedem: » itemque canoni IN SYNODO 23 eadem dist. 63, in quo pseudopontifex Leo VIII, ad exemplum B. Hadriani, Othoni I Imperatori potestatem concessisse dicitur Romanum Pontificem eligendi. Utrumque hujusmodi canonem commentitium esse demonstrant Baronius ad annum 774 § 10 et ad annum 964 § 22, Petrus De Marca lib. 8 de Concordia cap. 12 § 9, et Sandinius in dissertatione 19 « de falsa Synodo sub Hadriano I circa jus eligendi Romanum Pontificem, et investituras concedendi Episcopis. »

4º *A Nicolao II*, hoc est ab anno 1058, *ad nostra tempora*. Nicolaus II, in Romano conventu Cardinalibus Episcopis « principaliter, » ut ait S. Petrus Damiani ad Cadolaum Parmentem Episcopum lib. 1 epist. 20, « potestatem dedit Romanum Pontificem eligendi, sic tamen ut reliquo Clerus et populus ad consensum novae electionis accederet. » Decretum habes apud Baronium ad annum 1059 § 25; apud Labbeum tom. 9 concil.; et apud Gratianum can. IN NOMINE DOMINI dist. 23; Alexander vero III, decreto edito in Concilio Lateranensi, quod exstat cap. LICET 6 de elect. sancvit, ut « ille absque ulla exceptione ab universalis Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus (Cardinalium) concordantibus electus fuerit et receptus. » Itaque ab Alexander III, ut annotavit Panvinius ad Platinam pag. 157, « Clero omnino et populo a Pontificis electione exclusis, ea ad Cardinales solos primum redacta est ad evitanda in posterum schismata. »

Qui de forma hujus electionis facienda, de Conclavis disciplina et legibus plura nosse desiderat, consulat Joannem Devoti in Jure Canonico universo publico et privato ad tit. VI lib. I Decretalium.

Vacante Apostolica Sede, Germaniae Imperator, Galliarum et Hispaniarum Reges aliquot ab hinc saeculis consueverunt, Cardinalibus ad faciendam novi Pontificis electionem in conclavi congregatis, eorum singulis per unum ex iisdem Cardinalibus tanquam suum Legatum denuntiare, quemdam Cardinalem quem nominat, si Pontifex eligatur, sibi minime acceptum fore; quae denuntiatio vulgo dicitur *exclusiva*, ejusque exempla nostra etiam aetate non defuerunt. Id nonnulli Auctores originem habuisse putant ex Decreto Nicolai II quod resertur a Gratiano can. I distinct. 23: sed plerisque et gravioribus Doctoribus, qui citatum Canonem a Schismaticis depravatum fuisse non dubitant, ea sententia minime probatur; verosimile autem videtur Ecclesiam hujusmodi Principibus providentissime morem gessisse, ne inter eos et Apostolicam Sedem dissidia et scandala orirentur.

Si quis hanc rem penitus cognitam habere cupiat, videat Dissertationem Historicam criticam Joan. Georgii Estor quae inscribitur Commentatio de jure exclusivo, ut appellant, quo Caesar Augustus uti potest quum Patres Purpurati in creando Pontifice sunt occupati; Cennium in Bullario Basilicae Vaticanae tom. 3; P. Josephum Tamagna in Opere Origine e prerogativa dei Cardinali tom. I cap. 7; et P. Novaes Elementa della storia dei Sommi Pontifici tom. 13 part. 9.

Pirrhing, ad titulum de electione sectione 9, eam quaestionem pertractat, an nimis Romanus Pontifex possit sibi Successorem eligere. Aliqui putant id fieri posse, et revera factum esse tum a S. Petro, qui sibi Successorem destinavit,

tum ab aliis Pontificibus, cum praesertim latere propter persecutions cogebantur. Afferunt etiam exempla aliquorum Episcoporum, qui primis Ecclesiae saeculis, ut ait Baronius ad annum 426 § 43, « quos sanctissimos scirent, eos ad episcopale munus deligebant. »

Quod ad Episcopos attinet, certum est, primis Ecclesiae saeculis in more positum fuisse, ut Episcopi sibi successorem designarent. Sed Summus Pontifex Hilarius, Concilio duodequinquaginta Episcoporum Romae celebrato, quinque canones ad constituendam Ecclesiae disciplinam edidit, atque horum postremo cavit, « ne quis Episcopus sibi eligeret successorem. » Quod vero ad Pontifices pertinet, si annales et antiquae Ecclesiae monumenta perscrutemur, nullum perfecto certum exploratumque exemplum inveniemus ullius Pontificis, qui sibi Successorem elegerit. Contra vero compertum habemus, Bonifacium II, ut licentiae Regum Gothorum in designandis Pontificibus occurret, habitu Romae Concilio, elegisse Vigilium Diaconum qui sibi succederet, Clero tum consentiente, tum consensum suum jurejurando et chirographis confirmante. Cujus rei, utpote sacris legibus et libertati electionum contrariae, adeo Clericos et Bonifacium ipsum poenituit, ut Pontifex, alio congregato Concilio, decretum abrogaret, ignique traderet. Itaque si veteribus exemplis standum est, haec potius obstant hujusmodi electionibus, quam favent.

In hodierna vero disciplina videntur canones cum facto Bonifacii II consentire, quos Pirrhing magno numero congregit, et rationibus auctoritateque illustrat. Ad canones accessit decretum Pii IV, quo sancitum est, Pontificem, Cardinalibus quoque consentientibus, non posse Successorem sibi eligere. Raynaldus ad ann. 1561 § 9: « Occasionem, » in-

quit, « hujus sanctionis restituenda potius quam instituenda, cum jam olim in Concilio Romano sub Bonifacio II emanaverit, videtur ex parte innuere Victorellus in additionibus ad vitam Pii IV, quam Diana part. 10 tract. 5 « De potestate Pontificis eligendi sibi Successorem » retulit, quem lector sciendi cupidus consulere potest, invenietque agitatum inter Canonistas quaestionem, sit ne hoc jure, ut vocant, divino an canonico vel naturali interdictum: quam etiam controversiam doctissime more suo expendit Prosper Fagnanus in 2 part. primi Decretal. cap. ACCEPIMUS de pactis num. 16.

§ 60.

DE REGIA NOMINATIONE.

Jam diximus atque etiam argumentis confirmavimus, non jure divino, sed tantummodo indulgentia Ecclesiae factum esse, ut olim christianus populus ad Episcoporum electiones reciperetur, et proinde cum jus illud nunquam extiterit, neque etiam in Summos Principes transferri potuit. Non nulli itaque Canonistae aliam viam inierunt, ut jus Episcopos eligendi vel nominandi Summis Principibus, adsererent, atque affirmare non dubitarunt, jus ipsum in *jure majestatico*, sive in summo imperio contineri. Verum haec opinio mirum quantum a veritate discrepat. Electio enim Episcoporum est pars ecclesiastici regiminis, quod proinde ad Ecclesiam pertinet. Neque vero civile imperium omnia potest ideo quod summum est: tum enim civilis, tum etiam ecclesiastica potestas summa est, utraque tamen in genere suo; et quemadmodum civilium Magistratum eligendorum potestatem

Ecclesia non habet, sic etiam Principibus laicis nullum jus est Magistratus ecclesiasticos sive Episcopos eligendi.

Id sapientissimi Principes facto ipso professi sunt; jus enim suarum ditionum Episcopos nominandi per privilegia, aut pacta et conventa a Sede Apostolica impetrarunt. Quapropter Natalis Alexander Hist. eccles. saec XV et XVI diss. 11 art. 6 n. 7: « Non prohibetur, » inquit, « Principibus, ne Episcopos Ecclesiis designent, si id ipsis ECCLESIA CONCESSERIT VEL PERMISERIT; quod quidem eo casu praestabunt NON JURE IMPERII sed praesidii ad Ecclesiam juvandam, et nominatio regia vim electionis habebit, quatenus Rex ut Ecclesiae defensor, ut populi caput, seu ut persona inter Clerum et laicos media, utrumque ordinem in negotio electionis Episcoporum repreäsentat, sive utriusque jura exercet, ECCLESIA CONCEDENTE. » Et Gaspar. Juenin in Commentario historico et dogmatico de Sacramentis dissert. X cap. 5 art. 5 haec habet:

« Naturalis ratio docet ovibus non convenire, ut pascant ac regant, sed tantum ut regantur et pascantur. Verum eligere Pastores actus est regiminis et gubernationis; laicis igitur, utpote ovibus tantum, nequaquam competit, nisi CONCESSERIT ECCLESIA, ut revera alias indulxit, et nunc etiam Principibus indulget, cum facultatem facit, ut in regnis, quibus praesunt, Episcopos nominent et praesentent Papae, a quo canonice instituuntur. »

Jus igitur nominandi Episcopos a Romano Pontifice tribuitur, ab eoque nominatio regia confirmanda est; postquam enim constiterit, eum, qui nominatus est, tanto munere dignum esse, tum nominatio confirmatur, nominatus scilicet Episcopus instituitur, et potestatem jurisdictionis consequitur.

Episcopi ante consecrationem tum catholicam fidem profitentur

ex formula a Pio IV praescripta, tum fidelitatem et obedientiam Romano Pontifici promittunt, interposito jurejurando. De hujus jurisjurandi antiquitate et aequitate plures Canonistae scripserunt; sed vide Barthelium, celebrem Germaniae Canonistam eumque minime suspectum, in Opusculo de Pallio capite XI; et Thomassinum de vet. et nov. Eccl. disciplin. part. 2 lib. 2 cap. 46.

CAPUT II.

§ 61.

DE REBUS.

Res, circa quas ecclesiastica potestas versatur, in duas classes dividuntur, quarum prima regulam fidei et morum, et altera disciplinam respicit.

Definitiones fidei et morum ad Ecclesiam pertinere apud omnes catholicos certum est; « Principes christiani, » ait De Marca de Concordia Sacerdotii et Imperii lib. II cap. 6, « de fidei controversiis leges ferre non possunt, cum haec sit Ecclesiae Christi potestas, cui, ut columnae, fidei christianaæ praedicatio secundum Scripturarum et veteris Traditionis tenorem innititur. Unde perfidiam Arii non Constantinus, sed Synodus Nicaena discussit. Macedonium et Apollinaristas Synodus Constantinoli coacta, non vero Theodosius Imperator haereseos damnarunt. Nestorii amentiam Synodus Ephesina, et Eutychetis delirium Chalcedonense Concilium, non Theodosius, aut Marcianus anathemate perculerunt. Hoc apertissime professi sunt ipsi Principes, ut in re certissima argumentis congerendis non sit opus. » Hac de re satis dictum est superioribus libris.

Disciplina vero ecclesiastica est vel *dogmatica*, vel *litur-*